

Et blikk på LAR: Frafall og faktorer som styrker stabil behandling

Thomas Clausen

Senterleder SERAF

Professor (Dr. med)

thomas.clausen@medisin.uio.no

05.02.18

 facebook.com/serafnorge

 twitter.com/serafnorge

Temadag på 'R'

- Rus
 - Roller
 - Rehabilitering
 - Retensjon
-
- ✓ Overlevelse

Bli «avhengig»?

- ✓ For å bli «avhengig»
 - Må ta gjentatte ganger
- ✓ Hvem tar gjentatte ganger?
 - De med tett nese
- Hva opplever de?
 - **Umiddelbar lindring**
 - Vanskelig å la være
 - Selvforsterkende spiral

Å bruke heroin

- Rus
 - Deilig
 - Spennende
 - Lindring
 - Ro
 - Pause
 - Klarer ikke å la være
 - Å holde seg «frisk»
- Ca ¼ som har prøvd heroin oppfyller senere i livet avhengighetskriteriet
 - Ca 50% i LAR rapporterer psykisk lidelse
 - 40% ønsker/bruker Benzo
 - Rusmestring
 - LAR-stabiliserer, gjør «frisk»

Personer som bruker opioider

Sammensatt gruppe

Outside of treat.

Residential long-term

In prison

Harm reduction

Naltrexone

OMT

Roller

➤ Thomas

Drikker alkohol 1-2g per uke

- Professor og lege
- Fagekspert
- Senterleder

} Kompetanser

- Sønn
- Bror
- Ektefelle
- Far
- Glad i å gå på ski
- Ivrig bærplukker
- Har vært tennis-trener
- Har drevet gård

} Sosialt/Nettverk

} Interesser

} Erfaringer

Sats på ressurser, interesser og erfaringer i rehabiliteringsarbeidet; Skap en ny rolle

LAR

Legemiddelassistert **rehabilitering**

- ✓ Kunstig assistert **befruktning**
- ✓ Viking assistert **bilberging**
- ✓ Helikopter assistert **Ubåt-leting**

- ✓ «Hvor er 'R'en i LAR?»
- Hvem har ansvaret for å gripe tak i 'R'en?

Hva er rehabilitering av LAR-pasienter?

- Oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse sosialt og i samfunnet
 - «Sannsynligvis noe av det mest økonomisk lønnsomme som gjøres i helsevesenet»

For unge:

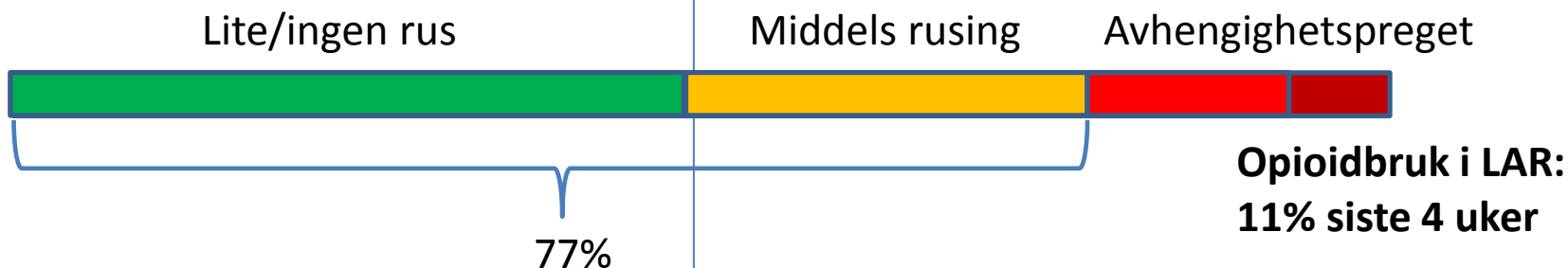
- Må inkludere mestring av hverdagen, tilpasset utdanning, forberedelse til arbeidslivet og erfaringsutveksling fra ungdom til ungdom

LAR i Norge

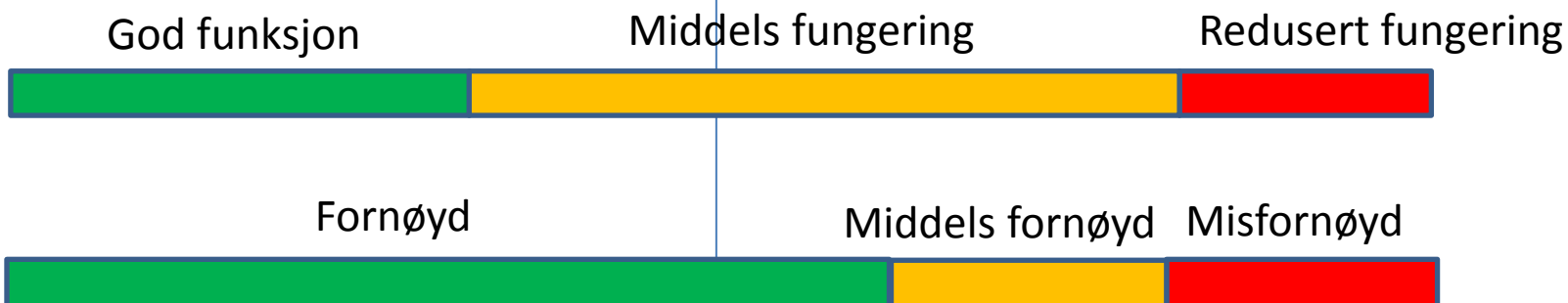
Statusrapporten 2015; Målsetting i LAR

Statusrapporten 2015; Rusbruk siste 4 uker

proLAR-rapporten 2016; Sammensatt fungeringsvariabel

Oppsummering: Statusrapport 2015

- ✓ Kapasiteten i LAR møter etterspørsel; «ingen» ventetid
- Personer i LAR 2015:
 - Stabil bolig og uføretrygd er «normalen»
 - ¼ har skadereduksjonsmålsetning
 - Aldrende LAR-populasjon med høy sykkelighet (og dødelighet)
 - **Lav yrkesdeltagelse**
 - **Lav deltagelse i sosiale aktiviteter**

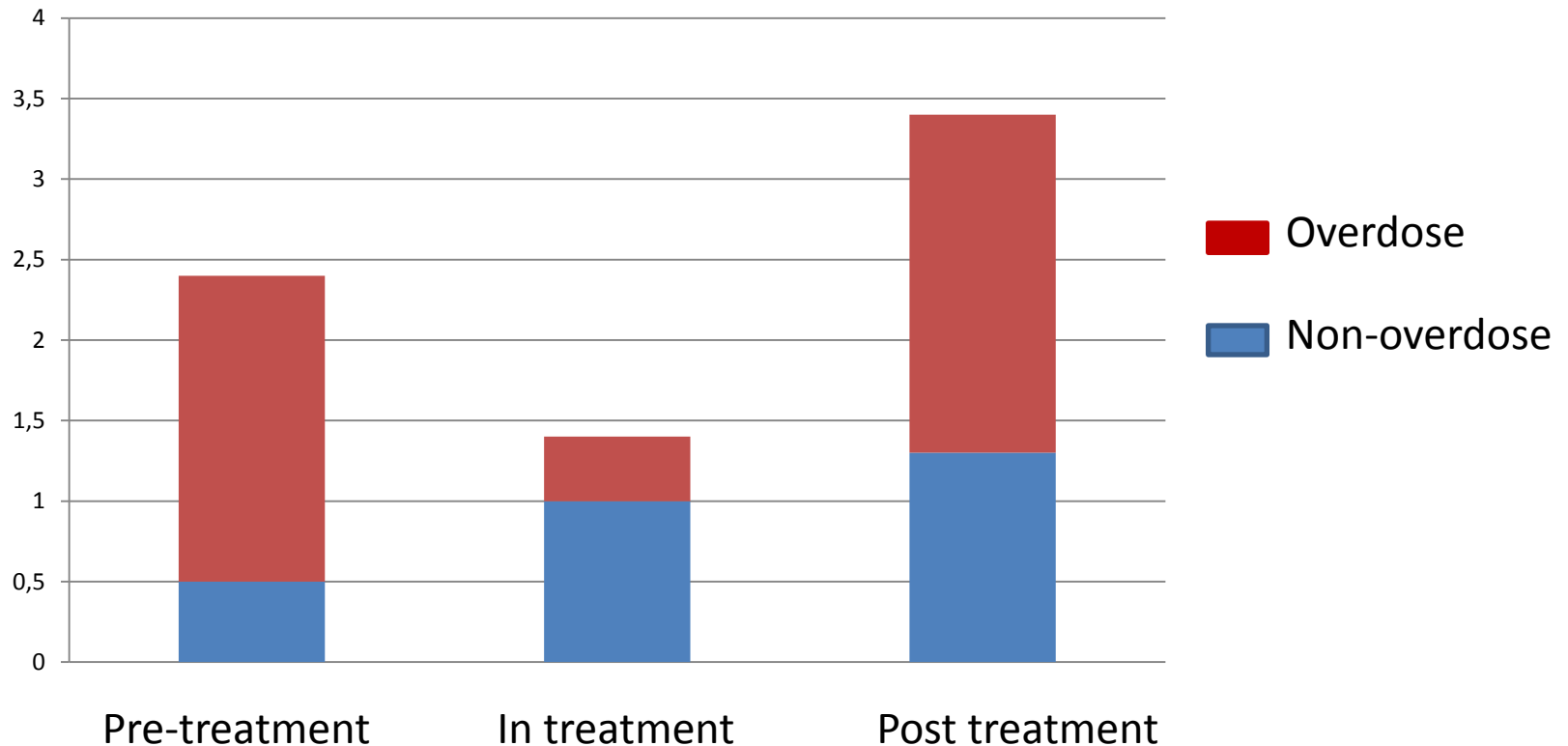
Fremtidens behov:

- **Styrke kvaliteten i tilbudet og deltagelse i aktivitet for pasientene**

Mortality before, during and after OMT in Norway

1998-2003

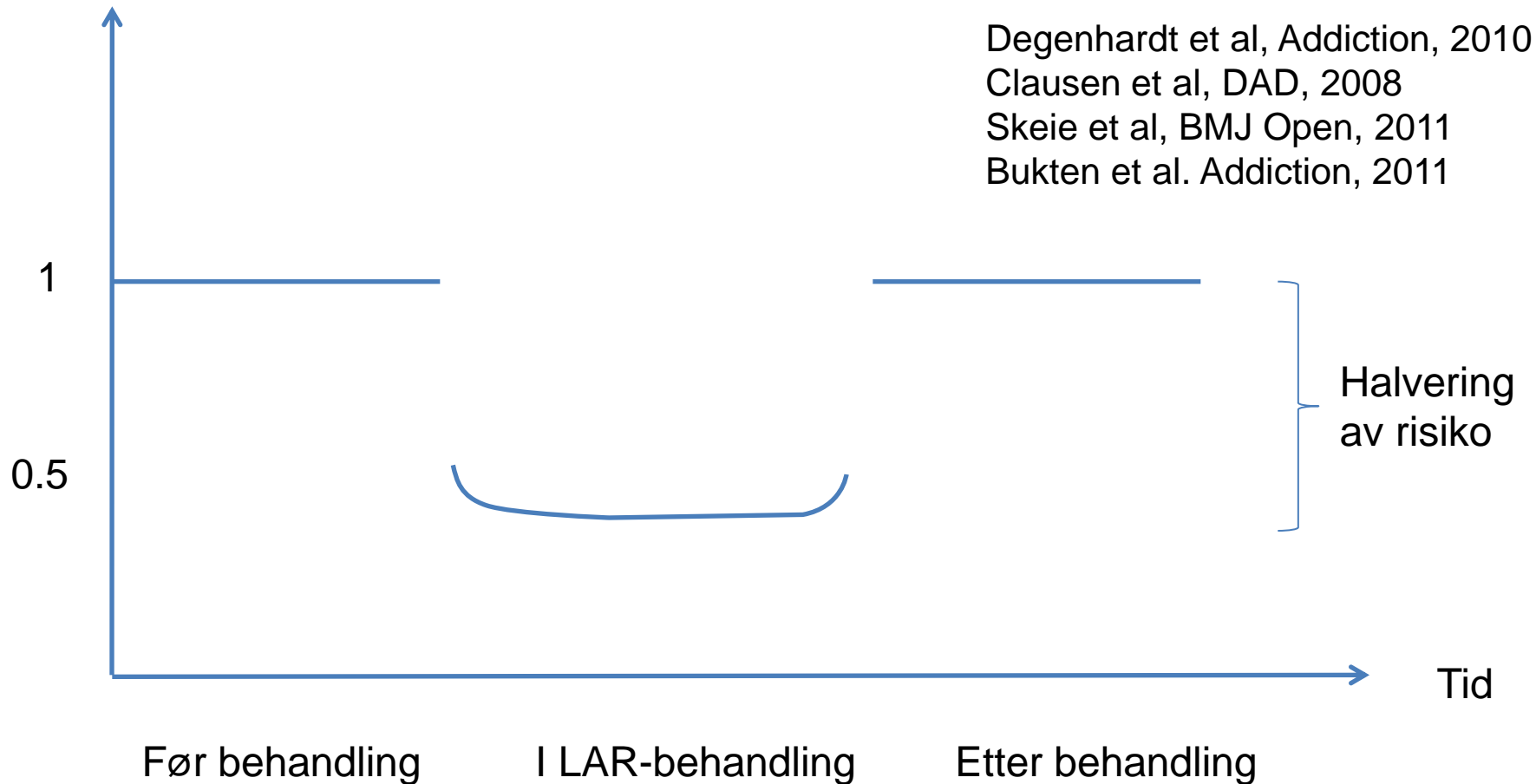
% pr year

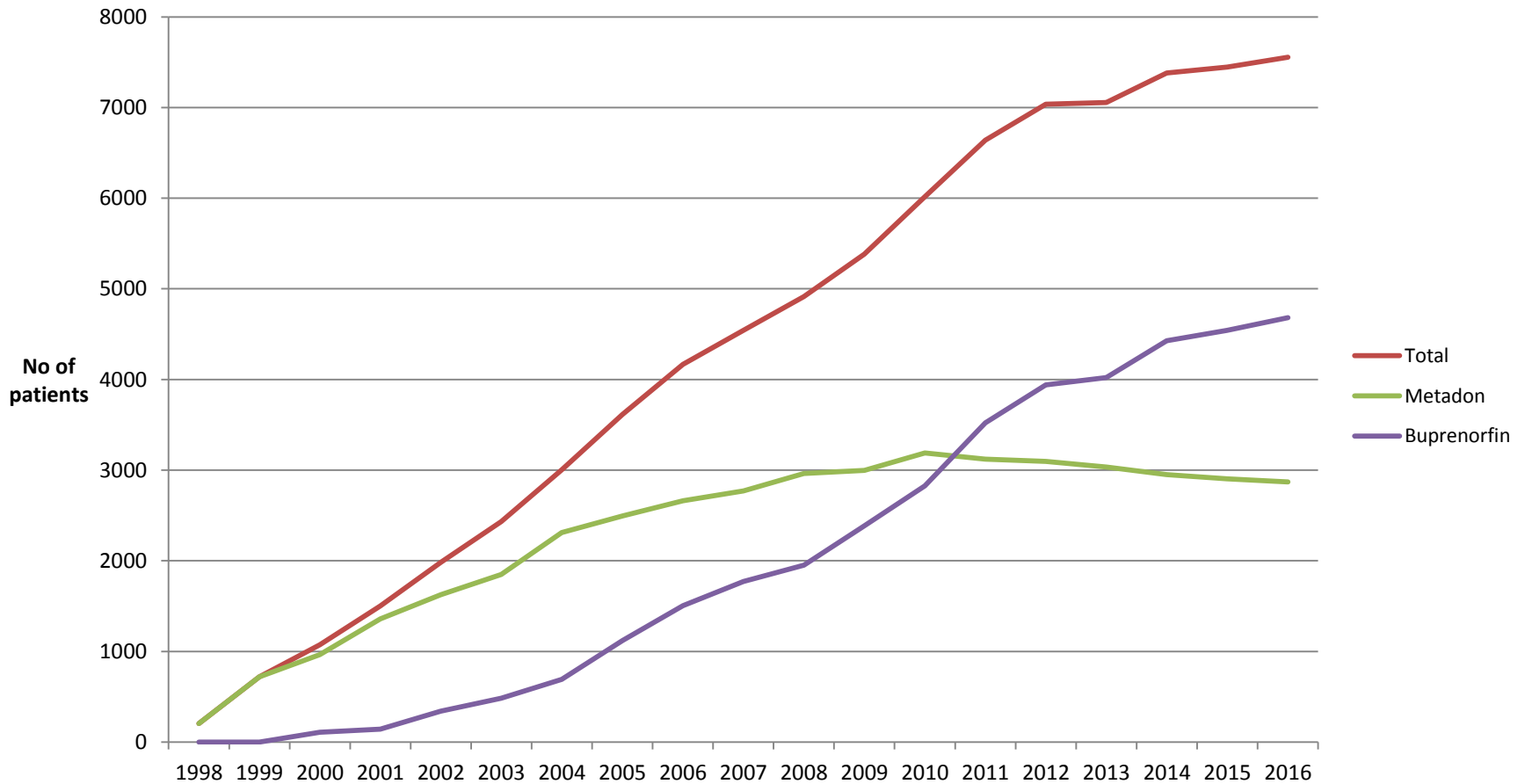
Clausen T. et al. Drug and Alcohol Dependence, 2008,
Mortality prior to, during and after opioid maintenance treatment (OMT)

”Forventet behandlingseffekt” Dødelighet, sykkelighet og krim; før, under og etter LAR

Standard Rate

LAR-pasienter; antall og tid

Resultater: NorCOMT-baseline

➤ **Situasjon før inntak i behandling:**

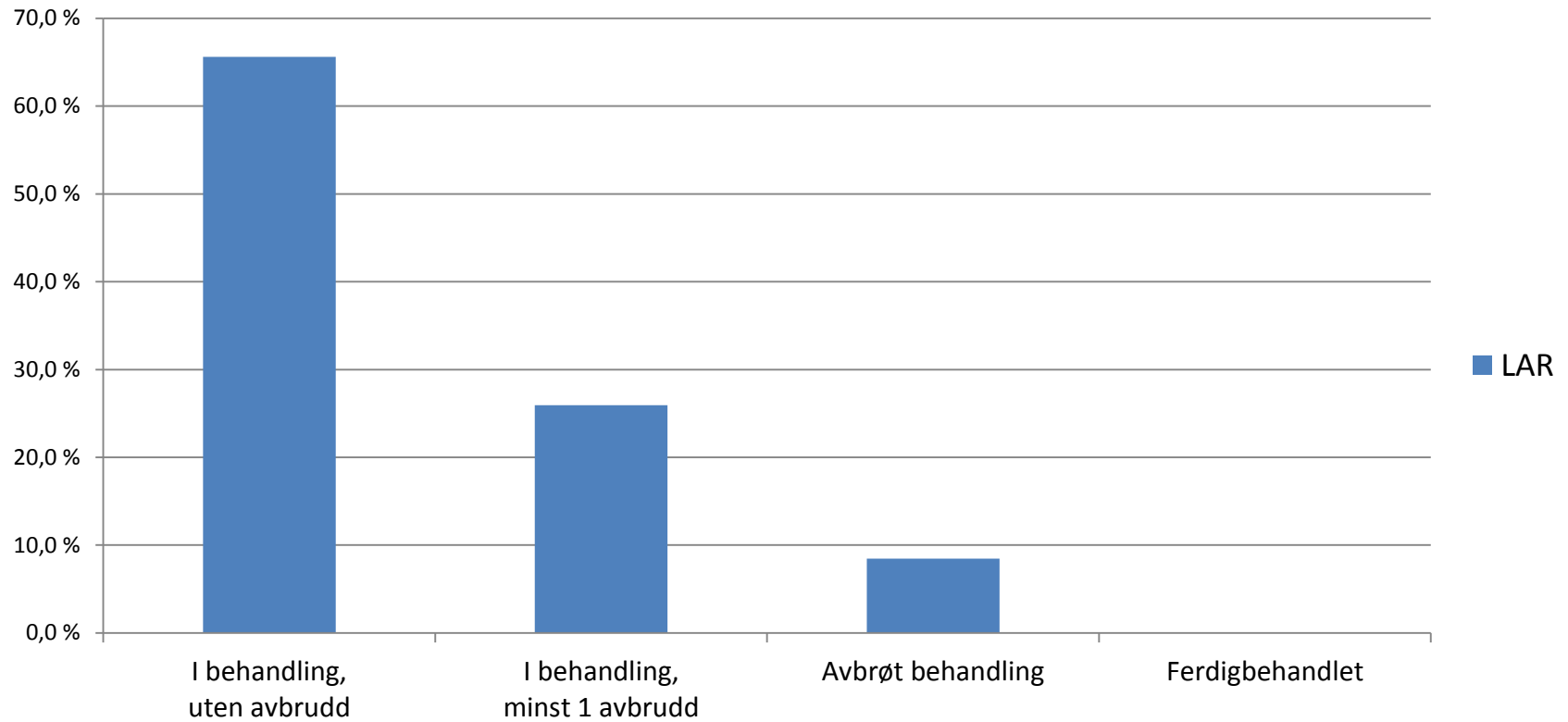
- 3/4 hadde «dårlig» eller «svært dårlig» QoL
- Lav QoL Ensomhet, dårlig selvbilde, lite aktivitet og psykiske plager
- Ca 2/3%; kriminelt aktive 6mnd før behandling
- Krim Stimulanter, blandingsrus, rus i nettverk, lav-selvkontroll, yngre
- Ca 55% hadde depressive symptomer (over cut-off i HSCL-25)
- Depressive symptomer Alkohol, forskrevet Benzo, lav-selvkontroll

NorCOMT:

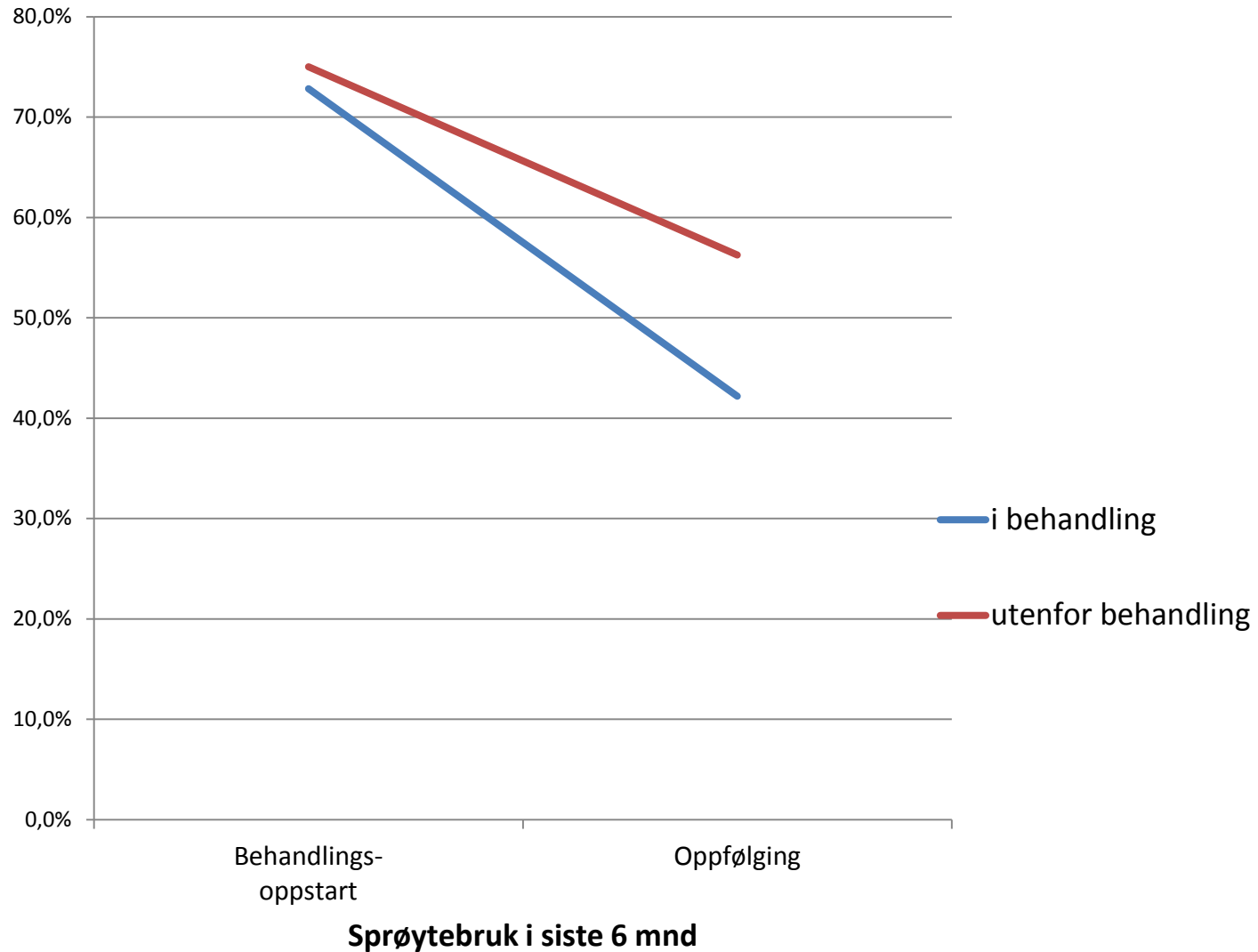
Resultater fra ett-års oppfølgingen

Behandlingssituasjon

Behandlingstatus etter 1 år

Behandlingsstatus og injisering (LAR)

«I forhold til tiden før du begynte i LAR, hvordan vurderer du nå.....»

Svaralternativer:

✓ **Bedre**

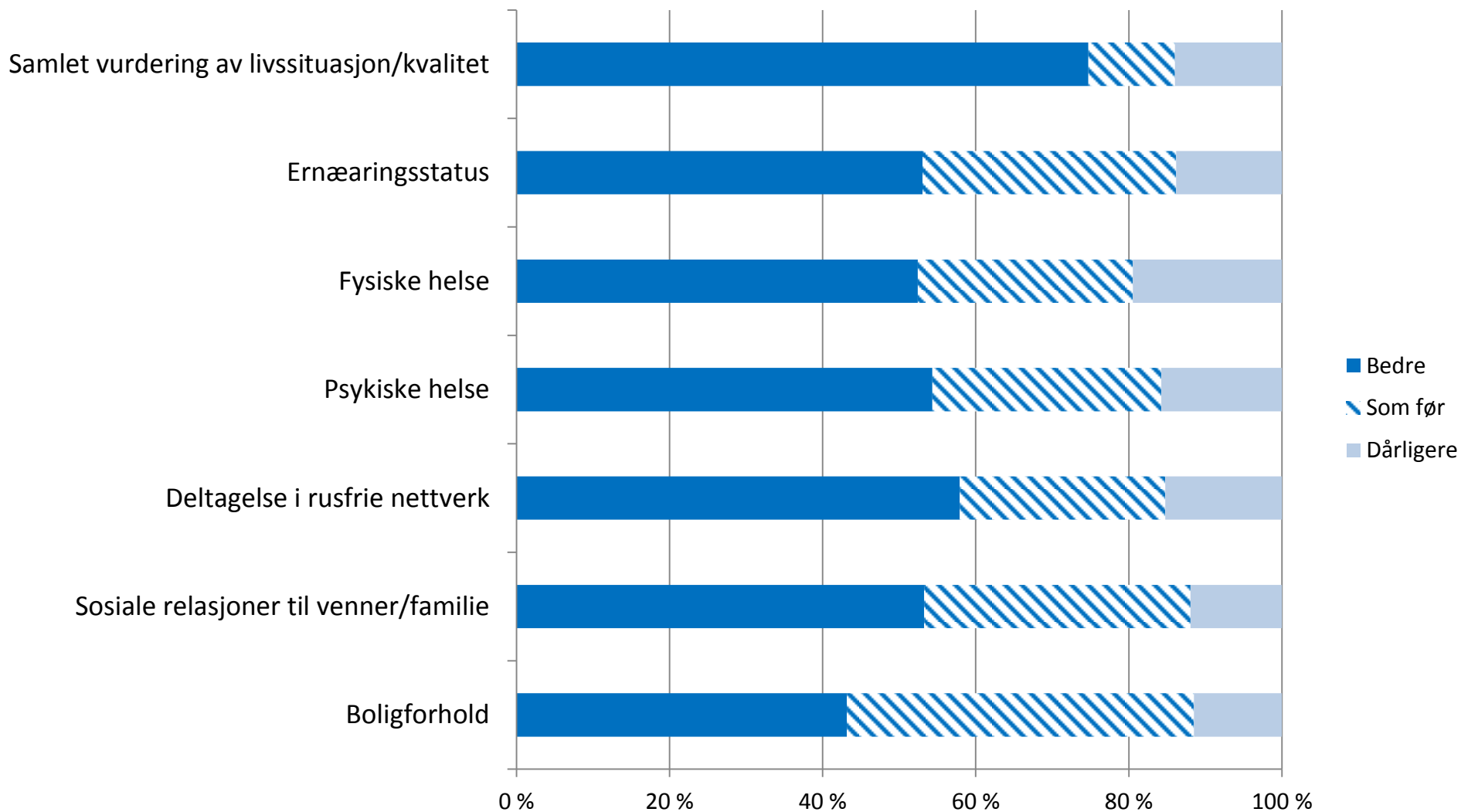
✓ **Som før**

✓ **Dårligere**

✓ **Ikke lenger bruk/aktuelt**

Selvrapporterte endringer (LAR)

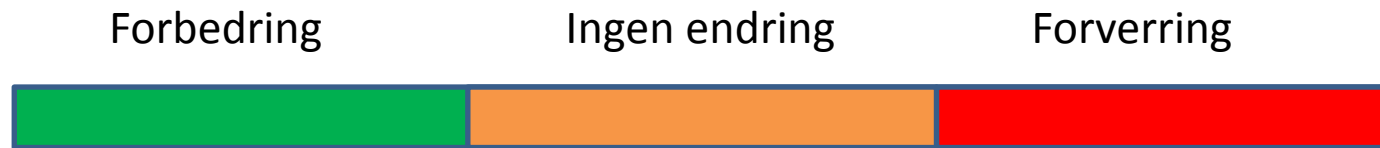

Oppsummering NorCOMT etter ett år

- ✓ Høy retensjon i behandling etter ett år (LAR)
- ✓ Redusert opioidbruk og injeksjon (i LAR)
- ✓ 50-80% oppgir forbedring på en rekke variabler
 - ✓ Livskvalitet, helse, rusmestring, krim, relasjoner
- ✓ **Meningsfull daglig aktivitet samvarierer med opplevd bedre livskvalitet og bedring i rusmestring**
- ✓ **Rusfrie nettverk samvarierer med bedring i rusmestring**

NorCOMT viser gode resultater av LAR!

Edle Ravndal; Hvordan virker rusbehandling?

I et langtidsperspektiv..

NorCOMT-LAR endring etter ett år

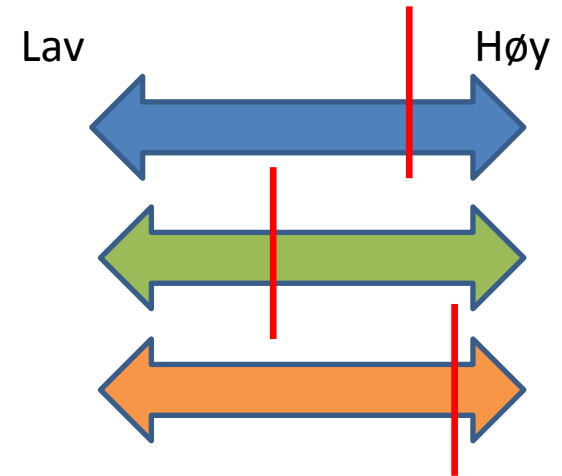

LAR og Retensjon

- ✓ 25% avbryter LAR første år etter oppstart
 - ✓ 35% avbryter innen 18mnd
 - Ca 10% er utenfor behandling etter et år
- Bruk av illegale rusmiddel; amfetamin (x4) og illegal benzo (x2) predikerer behandlingsavbrudd i LAR
- Viktig å håndtere «polydrug» i LAR-behandlingen

Dimensjoner i LAR

- Tilgang til behandling
- Kontroll i behandling
- Kvalitet i behandlingen

- ✓ I dag er tilgjengeligheten høy i LAR i Norge
- Utfordringen fremover er å gi kvalitet til behandlingen
- Finne god balanse mellom ulike hensyn

Kunnskapsbasert tilnærming

- ✓ Opioid avhengighet:
 - ✓ En kronisk lidelse; langvarig behandling
 - ✓ Planlagte «vekslinger» mellom tiltak

Samhandling og pakkeforløp

- **Etablere meningsfull daglig aktivitet i LAR**
- **Bistand til å etablere rusfrie nettverk i LAR**

Kreative entreprenørskap; Salg av magasin, juletrær og ved, sykkelverksted, besøksvenner, LAR-faddere/sponsorer, idrettsforeninger, menigheter mm

Utfordringer før, nå og fremover

- Jobb for høy retensjon i LAR (blant pasienter og ansatte)
- Sats på rusfrie nettverk og meningsfull daglig aktivitet
- Brukermedvirkning skal erfares, ikke primært finnes i festtaler

Rus, roller og rehabilitering

- ✓ Tradisjonelt mye fokus på opioid rus i LAR
 - Rusmestring
 - Mindre tydelig fokus på behandling av komorbide ruslidelser (Benzo og amfetamin)
- ✓ Hva med pasientens grunn-plage som lindres av rusen?
 - 55% har angst og depresjonssymptomer, (+20-30% m ADHD symptomer) som kvalifiserer for behandling.....
 - 36% alvorlig somatisk tilstand
 - Ca 14% er i psykiatrisk behandling;

Utfordringene

- ✓ Hovedrehabilitering: Mange bor selvstendig og har uføretrygd
 - ✓ Men; Svært mange med somatisk og psykiatrisk lidelse – få i behandling
 - ✓ Mange med pågående «side-rusbruk»
- **Få har fått en meningsfull daglig aktivitet og med det en ny rolle ut over være LAR-pasient**

Flere utfordringer

- ✓ Mange med aldersrelaterte plager
- ✓ Utfordring i systemet med langtids oppfølging
 - ✓ Få til langvarige sammenhengende tjenester
- ✓ Fokus på livsmestring og livskvalitet